

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Гадоев Нурхон дар мавзӯи «Хусусиятҳои лугавию семантиқӣ ва соҳтори воҳидҳои фразеологӣ дар лаҳҷаҳои чанубии забони тоҷикӣ (минтақаи Кӯлоб)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯи ихтисоси 10.02.01- забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст.

Рисола 151 саҳифаи чопи компьютериро дар бар гирифта, аз муқаддима, панҷ боб ва хуносаву рӯйхати адабиёт иборат аст. Дар муқаддимаи диссертатсия тибқи анъана аҳамияти интиҳоби мавзӯъ, дараҷаи омӯзиши масъала, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, методи таҳқиқ, маводи истифодашуда дар кор, моҳияти илмӣ-назариявӣ ва амалии таҳқиқ, асосҳои назарии диссертатсия, мавод ва масоили асосие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешавад, коркард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ ва соҳтори диссертатсия баррасӣ мегарданд.

Дар ин рисола ибораҳои фразеологӣ ба ду гурӯҳи қалон чудо карда шудааст: ибораҳои фразеологии, ки барои тамоми тоҷикзабонон маъмул аст; дуюм ибораҳои фразеологии, ки фақат ҳоси мардуми воҳаи Кӯлоб буда, дар гуфтугӯи онҳо вомехӯрад. Инчунин, дар боби сеюми диссертатсия дар бораи ҳусусиятҳои маънӣ ва услубии воҳидҳои фразеологӣ сухан меравад. Воҳидҳои фразеологии, ки муҳаққиқ мавриди мубоҳиса қарор додааст, танҳо ҳоси мардуми водии Кӯлоб аст.

Дар вақти навиштани диссертатсия таҳқиқгар оид ба тамоми намудҳо ва ҳусусиятҳои воҳидҳои фразеологӣ сухан меронад. Масалан, оид ба муродифҳои фразеологӣ, воҳидҳои фразеологии зидмаъно, воҳидҳои фразеологӣ бо вожаҳои соматӣ, воҳидҳои фразеологии ҳамқолиб вариантҳои фразеологии фонетикиӣ, вариантҳои фразеологии грамматикиро мавриди мубоҳиса қарор дода тавонистааст.

Боби чоруми диссертатсия “Воҳидҳои фразеологи бо вожаҳои соматӣ” номгузорӣ карда шуда, дар ин боб оид ба воҳидҳои фразеологии соматӣ, ки бо узвҳои инсон аз қабили сар, ҷашм, даст, дил мисолҳои зиёде оварда шудааст. Таҳқиқгар кӯшидааст, ки ҳар як воҳиди фразеологии соматиро шарҳ дода, варианти дар байни мардуми воҳаи Кӯлоб маъмули онро биёрад, ки ин хеле усули ҷолиб аст.

Инчунин дар диссертатсия дар барои этимологияи воҳидҳои фразеологӣ низ сухан меравад. Муҳаққиқ тавонистааст, ки таърихи баромади аксари воҳидҳои фразеологиро баён созад ва дар ибтидо дар қадом забон вучуд доштани онҳоро низ қайд мекунад, ки қобили пазируфтанд буда, киммати илмии корро боз ҳам меафзояд.

Дар диссертатсия на танҳо дар бораи воҳидҳои фразеологӣ, балки перомуни ибораҳои рехта ва ҷумлаҳои фразеологӣ, инчунин зарбулмасалу мақолҳои ба

фразеолгизмҳо наздик андеша баён шудааст. Таҳқиқгар кӯшидааст, ки ибораҳои рехта ва чумлаҳои фразеологиро бо мисолҳо шарҳу эзоҳ дихад.

Чиҳати назарраси диссертатсия боз дар он аст, ки таҳқиқгар тавонистааст, воҳидҳои фразеологиро бо тамоми ҷузъиёташ шарҳу эзоҳ дихад. Инчунин дар вақти навиштан корҳои илмии дар соҳаи фразеология ихтисос доштаро қайд карда мегузарад. Қобили қайд аст, ки дар вақти навиштани диссертатсия таҳқиқгар аз манбаъҳои зиёди илмӣ ва адабӣ истифода карда тавонистааст. Далелу асноди қотеъ ва раднашаванда оварда, аз он пурсамар ва эҷодкорона истифода кардааст.

Дар автореферати диссертатсияи тақризшаванда дар баробари муваффақиятҳои зиёд баъзе камбудию норасоиҳо низ роҳ ёфтаанд, ки зикри чанде аз онҳо барои такмили минбаъдаи диссертатсия хеле муғиданд:

Масалан, дар бораи воҳиди фразеологӣ будани баъзе ибораҳои дар диссертатсия овардашуда дар дили хонанда шубҳа пайдо мешавад. Масалан:

1. Ибораҳои “арғушт рафтан”, “мову рӯз будан” ва ғайраҳо;

2. Дар диссертатсия ҷо-ҷо андешаву фарзияҳои илмӣ бидуни нишон додани манбаъ ба таври умумӣ баён гардида, матну мисолҳо ҷо-ҷо дар шакли овонигории байналмилалӣ оварда нашудаанд;

3. Маъмулан ҳар як кори диссертатсионӣ иборат аз ғалатҳои техниқӣ аст. Дар кори мавриди назар низ ғалатҳову иштибоҳоти техниқӣ мавҷуд аст (саҳ. 12, 16 ва г.), ки дар оянда ислоҳ намудани онҳо ба хусну қубҳи кор нерӯи дигаре замоҳад намуд.

Албатта, ин камбудихо он арзиши илмӣ ва амалиеро, ки автореферати диссертатсияи илмии Гадоев Нурхон дар мавзӯи «Хусусиятҳои луғавию семантиқӣ ва соҳтори воҳидҳои фразеологӣ дар лаҳчаҳои чанубии забони тоҷикӣ (минтақаи Кӯлоб)» дорад, ба ҳеч ваҷҳ кам наҳоҳад кард.

Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои дар маҷаллаҳои тақриз-шавандай КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чопкардаи муаллиф мазмуну муҳтавои диссертатсияро инъикос менамоянд.

Дар маҷмӯъ, кори Гадоев Нурхон дар мавзӯи «Хусусиятҳои луғавию семантиқӣ ва соҳтори воҳидҳои фразеологӣ дар лаҳчаҳои чанубии забони тоҷикӣ (минтақаи Кӯлоб)» ба талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти №505 тасдиқ гардидаанд, пурра ҷавобғӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 - забони тоҷикӣ мебошад.

Тақриз дар ҷаласаи кафедраи Филологияи тоҷик ва забонҳои шарқӣ Донишгоҳи давлатии Тирмиз мӯжӯҳима ва тасдиқ карда шудааст. Протоколи №1

аз 21. 11. 2019.

Донишгоҳи давлатии Термиз,

Кафедраи Забоншиносии ӯзбек: *Firzayev* д.ф.ф., профессор Омонтурдиев А.

Мудири кафедраи

Филологияни тоҷик ва забонҳои шарқ: *Rasulov* н.ф.ф., дотсент Р.Абдуллоев

Кафедраи Филологияни тоҷик

ва забонҳои шарқ: *Saidova* н.ф.ф., дотсент И.Эшонқулов

Кафедраи Филологияни тоҷик

ва забонҳои шарқ: *Saidova* сармуаллим С.Сайдова

Суроға: 190111, ҶУ, вилояти Сурхондарё,

ш. Термиз, кӯчаи Барқамол авлод 43. e-mail:

E-mail: ilhom_eshonzoda@mail.ru

E-mail: ramazon6158@mail.ru

Имзои дотсентон: Рамазон Абдуллоев ва Илҳом Эшонқуловро

тасдиқ мекунам.

Сардори шӯъбаи қадрҳои

Донишгоҳи давлатии Тирмиз:

Ҳаққулов Юнус

